

Was ik maar Jamal

Een kort verhaal van Marnix Peeters

Was ik maar Jamal

Een kort verhaal

Marnix Peeters

Ik weet niet hoe lang ik haar nog kan wijsmaken dat ik haar niet kan zien. Wij zijn bijna door de laatste redactieronde heen, en zij dringt er op aan. Om een releasedatum te kiezen, de promotie te bespreken, om een foto te maken voor op de achterflap. Stel u voor: een foto voor op de achterflap. Ze gaan lachen.

Ik mail haar: Beste Amanda Huubsma, ge moet mij verstaan. Ik heb er slechte dingen mee meegemaakt. In België zijn alle middelen goed om u op te sporen, men is hier niet zo beschaafd als in uw land. Zeker nu, met de N-VA en Theo Francken. Ik slaap vaak slecht. Vanuit mijn souterrain kan ik de stoep zien. Soms staat er 's nachts een uur lang iemand voor het raam. Ik zie alleen de schoenen en de onderkant van de broek, maar ik heb schrik. Wat staat die daar te doen? Midden in de nacht, half drie. Hij krijgt telefoon en hij zegt enkel hallo en ja en neen. Soms: begrepen, ik ga er op af, en dan is hij weg. Dat moet bijna politie zijn. Ik doe de rest van de nacht geen oog meer dicht, ik huil en huil. Ge kunt u niet voorstellen hoe intimiderend het is.

Daarom: laat mij er nog even aan wennen. Ik begrijp dat het nodig is en ik beloof u dat ik een manier zal zoeken om het waar te maken, maar op dit moment tast het idee te zeer mijn rust aan, en is mijn vertrouwen nog te wankel.

Beste groeten,

Jamal.

Ik verander 'tast het idee te zeer mijn rust aan' in 'maakt het idee mij onrustig'.

Zij mailt mij terug.

Lieve Jamal, ik heb enorm genoten van het hoofdstuk over de bootreis. Ik had je halfoom Banji zo graag ontmoet — hoe jammer dat hij is overleden. Hij lijkt me een buitengewoon geestig man te zijn geweest. Hoe dan ook: de mix van humor en emotie is haast perfect, je hebt het evenwicht precies weten te behouden, ook in je taal. Je kunt zo'n relaas ook heel makkelijk stukschrijven. Je uitweiding over de machinekamer komt de geloofwaardigheid zeer ten goede. Dat je zo technisch onderlegd bent! Waar heb je dat geleerd?

Naar mijn mening zou je nog steeds het laatste hoofdstuk best beginnen met de aanvaring met de officier van justitie — hoe noemen ze die in Vlaanderen ook alweer? Het brengt ook het bredere verhaal in evenwicht, zodat je analyse — dat heerlijke, ronkende filosofisch traktaat aan het eind over de relativiteit van gelijkheid en de valkuilen in het pluralistisch gedachtegoed — pas echt goed tot z'n recht komt.

Ik blijf erbij: de lezers gaan smullen van deze roman. Dat is het belangrijkste. Maar je mag ook niet uit het oog verliezen dat je, met jouw achtergrond, in deze tijden, kans maakt om het ver te schoppen — het is te zeggen: er wordt momenteel een groot belang gehecht aan het diversifiëren van de Letteren, men smeekt werkelijk om stemmen in de literatuur die meer accorderen met onze kleurrijke wereld van nu, en die eindelijk breken met de heimattraditie. We weten intussen wel hoe het er in de 'witte' Nederlandse en Vlaamse huiskamers aan toegaat! En wat er in die dekselse oorlog is gebeurd! We willen een blik op de wereld, kennismaken met nieuwkomers, proeven van wat anders dan een bolletje wit met hagelslag! Kortom: laat je niet verrassen, je maakt straks een ernstige kans op een literaire onderscheiding, en daarom ook is het belangrijk dat we tijdig aan je 'styling' beginnen — ik zet het woord met opzet tussen aanhalingstekens

om je er geen angst voor aan te jagen. We gaan je haar niet föhnen en zo! Maar we moeten er wel goed over durven nadenken. Ik kijk uit naar je herwerking van hoofdstukken 1 en 2.

Veel groeten,

Amanda.

Ik eet zoals elke donderdag in frituur De Pels van mijn kameraad Benoit. Een medium friet, bitterballen en een curryworst special of een berenpoot. Vandaag een curryworst special.

Ze zegt dat ik er een literaire prijs mee ga winnen, zeg ik.

Misschien zeggen ze dat tegen alle schrijvers, zegt Benoit. Hadt gij nu gezegd: een cola?

Ik heb last van mijn lever, zeg ik.

Dan moet ge vooral veel cola drinken, zegt Benoit spottend. Suiker is veel slechter voor uw lever dan alcohol. Ge kunt beter gewoon een pintje drinken.

Allez dan, zeg ik.

Maar ze zijn dus nog altijd enthousiast? zegt Benoit, die voor zichzelf ook een Jupiler heeft opengedaan en bij mij aan de tafel komt zitten. De poten van zijn stoel krassen op de tegelvloer.

Benoit, jong, zeg ik, een geërgerd gezicht trekkend.

Het zijn nieuwe patatten, zegt Benoit. Smaakt ge het verschil?

Ze zijn lekker, zeg ik.

Ik smaak geen verschil.

Straks vragen ze een foto! zegt Benoit.

Die vragen ze nu al, zeg ik. Ze zijn al bezig met een kaft.

Ge kunt een of andere neger van het internet halen, zegt Benoit lachend. Dat ontdekken ze toch nooit.

Ze wil afspreken, zeg ik. Om een contract te tekenen en van alles. Ik ben de belangrijkste titel in hun volgende aanbieding, zegt ze. Die waar ze het meeste van verwachten. Ge gelooft uw oren toch niet?

Dat ik dat nog mag meemaken, in mijn frietkot, zegt Benoit. Hij krabt aan zijn navel, die een bultje maakt in zijn witte T-shirt. Zijn grote handen zien zwart van de haren.

Straks wint ge de Nobelprijs, zegt hij, grijnzend.

Die voor Humor, zeg ik.

Ik lach niet.

In het vierde zijn nu veertien van de twintig leerlingen allochtoon. Er zijn twee gezinnen uit Syrië en een uit Afghanistan bijgekomen, en die hebben vier vierdejaarsen afgezet. Daar moet ik geschiedenis aan geven. Ze spreken amper Nederlands en ze zitten naar mij te staren als koeien naar een wandelaar, als ik de Vrede van Munster aan het uitleggen ben. Ik kan met hen geen rekening houden want dan zitten we in juni nog in 1648. Hoe moet ik daar in godsnaam examens van afnemen? Pascale zegt dat het zichzelf wel zal uitwijzen, maar Pascale zit hele dagen op haar directeursstoel en zij heeft geen idee van hoe lastig het wel is.

Hoe gaat het nog met uw roman? vraagt ze plots. Ik doe surveillance tijdens de speeltijd van tien uur, ik had haar niet zien naderen.

Over de vlucht van uw grootvader naar Engeland in de oorlog, was het toch? zegt zij.

Nu ja, over, zeg ik. Als het er echt óver zou gaan, dan was het geen roman. Het is er op gebaseerd. Ik ben er aan bezig. Het is een heel werk. Het wordt onderschat, schrijven. Iedereen kan schrijven, dus denken ze: zo'n boek zal ook wel niet zo moeilijk zijn. Dat zijn gewoon meer letters.

Ik ben benieuwd, zegt Pascale. Hebt ge nu al een uitgever? Hebben ze ooit gereageerd van De Bezige Bij?

Ja, nee, zeg ik. Nog eens bedankt om uw contact daar aan te spreken. Ze waren al niet geïnteresseerd in de synopsis, ik heb het zo maar gelaten. De lezer loopt niet meer warm voor heimatliteratuur, zeggen ze. De uitdagingen voor de moderne schrijver liggen elders, geloof ik dat ze schreven. En nog veel succes.

Ja, ze krijgen waarschijnlijk duizenden manuscripten binnen, zegt Pascale.

Maar ik weet dat toch niet, van die heimatliteratuur, zeg ik. Het is toch niet dat de Vlamingen opeens allemaal weg zijn? Of dat er niemand meer geïnteresseerd is in wat er hier vroeger gebeurd is? Wij zijn toch niet allemaal opeens globaal beginnen te denken en universeel gaan redeneren? Het is toch niet omdat ge wereldburger zijt, dat uw eigen tuin, uw eigen straat u niet meer zou aanbelangen? Ik geloof dat niet.

Die oudste van Hendrickx is aan het roken, zegt Pascale. Bij de vuilnisbak.

Hey, rosse! roep ik luid en streng. Uitdoen, kameraad. We staan er met twee op te kijken. Wat hadt ge gedacht?

Ik zou toch oppassen met die rosse, zegt Pascale in haar handpalm.

Iedereen noemt hem rosse, zeg ik. Hij noemt zichzelf zo.

Ja, en toch, zegt Pascale. Het is wel stigmatiserend. We moeten ook aan de nieuwkomers het goede voorbeeld geven. Hoe we juist met elkaar omgaan. Respect hebben.

Ja, mompel ik.

Zij mailt mij.

Lieve Jamal, ik ben opgetogen over wat je met die eerste hoofdstukken hebt gedaan. De uitwerking van de vlucht is prachtig, de details die je hebt toegevoegd maken het helemaal af. Zo schilderachtig! En hoe je je angst beschrijft als je de Rukarararivier oversteeft!

Ik heb overigens nog goed nieuws. De Volkskrant is geïnteresseerd in je boek. Ik heb ze enkele passages toegestuurd, en ze waren enthousiast. Je verhaal spreekt tot hun verbeelding — ze zijn vol bewondering (en verwondering) over hoe een Afrikaan zo de Nederlandse taal beheerst. Een interview over je tijd in het weeshuis bij de Vlaamse Witte paters in Kigali behoort zeker tot de mogelijkheden. Het zal de deur openen naar veel méér — zoals ik je eerder al schreef liggen de kaarten goed voor de schrijver met het allochtone surplus.

Mag ik er nog eens bij je op aandringen om weldra een afspraak te maken voor een ontmoeting? Ook onze directeur-uitgever zou er bij aanwezig willen zijn — hij brandt, net als ik, van nieuwsgierigheid. We willen je voor dit boek meteen een aardig bedrag vooruitbetalen — dat is ongebruikelijk, maar we geloven in je. We moeten echt dringend kennismaken! Afspraken maken. Goede afspraken maken goede vrienden, en dat moeten we zijn, want dit verhaal is nog lang niet afgelopen, geloof me! We zouden graag een paar voorstellen willen doen omtrent een langetermijnsamenwerking. Dan hebben we het over contracten voor meerdere boeken, en de daarbij behorende voorschotten! Dat moet jou als muziek in de oren klinken!

Ik heb nog steeds alle begrip voor je voorzichtigheid en je argwaan, maar het wordt echt tijd om je eroverheen te zetten. Overigens: eens je roman gepubliceerd is, kun je je angsten wel

helemaal opzijschuiven — wij maken jou gewoon incontournabel,
Jamal!

Hartelijke groeten,

Amanda Huubsma.

Ik mail:

Beste Amanda, uw enthousiasme maakt mij zeer gelukkig. Ik had nooit gedacht dat dit alles voor mij weggelegd zou zijn, in dit leven.

Mijn herinneringen aan de folterkamers van Kagame zijn echter nog niet verdwenen. Ik kan de pijn nog voelen, de gruwel staat op mijn netvlies gebrand, en mijn angst is niet afgenomen. Als de soldaten van Francken mij in het vizier krijgen, word ik zonder pardon teruggestuurd en zal de wraak van het regime zoet zijn. Er wordt daar niet gelachen met deserteurs. Ik ken de verhalen, ik ken de horror. Ge kunt u niet voorstellen hoe schrikwekkend de gedachte daaraan is!

Ge moet de laatste rapporten van Human Rights Watch er eens op nalezen.

Er stond er de voorbije nacht weer één sigaretten te roken op de stoep voor mijn schuilplaats.

Kan ik u niet gewoon een foto toesturen? Dan kunnen uw medewerkers alvast verder werken aan de kافت.

De allerbeste groeten uit een regenachtig Vlaanderen,

Jamal.

Eigenlijk hebt ge gewoon de namen en de plaatsen veranderd, zegt Benoit.

Grof beschouwd, zeg ik.

Gij zijt nu uw grootvader, zegt Benoit. En Dembe, Abiola en Yazeed zijn zijn kozijnen. En Banji is zijn oom Charel.

Halfoom, zeg ik. Charles.

En de Rukarararivier is het Nauw van Calais, zegt Benoit, en...

Ik weet het, Benoit, zeg ik. Ik heb het zelf geschreven.

Hij duwt zijn sigaret uit in een zilverpapieren asbakje. Hij snuift. Hij peutert in zijn neus.

Knap gedaan, zegt hij, zijn lippen tuitend. Als ik het niet geweten had, had ik het niet gezien. Ge hebt Hitler door die Kagame vervangen en geen mens merkt het verschil. En Joris Van Severen is die smalle luitenant die ze op het dorpsplein doodschieten, hè. Kwaku, ja. En op het einde, als ge het over gelijkheid en rechtvaardigheid en van alles hebt, dat was dat stuk over het verzet en het Vlaams-nationalisme, nee?

Dat deel vinden ze heel bijzonder bij de uitgeverij, zeg ik.

En zeggen dat ge het eerst aan de straatstenen niet kwijtgeraakte, zegt Benoit. Hoeveel willen ze u hiervoor geven, zegt ge?

Vijfentwintigduizend euro, zeg ik.

Dat zijn véél curryworsten, zucht Benoit. Hij klinkt bewonderend en dan kijkt hij jaloers.

Mag ik ze hier laten leveren? vraag ik. Mijn exemplaren. Ze zijn over twee weken klaar, ik weet anders niet wat ik moet doen.

Dat mag, zegt Benoit. Hoe hebt ge dat nu opgelost met die foto? Hebt ge een neger van het internet gehaald?

Een student geschiedenis, zeg ik.

Ge meent het, zegt Benoit.

Ik heet Jamal Kabonero, zeg ik. Ik vond Kabonero wel goed klinken.

Eet Jamal Kabonero hetzelfde? vraagt Benoit, een portie frieten uit de bak scheppend en ze vervolgens voorzichtig in het vet schuddend, dat meteen begint te schuimen. Hij klinkt korzelig, maar misschien klinkt hij altijd zo.

En een berenpoot vandaag, zeg ik. Met cocktailsaus.

Ik ben begonnen met de situering van de Vroegmoderne Tijd aan de hand van cesuren zoals het humanisme en de veranderende mensbeelden. De twee Syrische zussen zitten mij aan te staren alsof ik God de Vader ben. Ik denk niet dat zij er een woord van begrijpen. Misschien maar goed ook. Ik zeg dat we het in de komende weken uitgebreid over het kolonialisme zullen hebben, wat wel interessant zal zijn voor zo'n diverse klas. Ik zeg: we kunnen de wereld van vandaag pas begrijpen als we de wereld van gisteren weten te doorgronden. We kunnen pas over de wereld van morgen nadenken als we die van vroeger in kaart hebben gebracht. De hele klas zwijgt.

Na het lesuur roept Pascale mij de gang in. Hoe het gaat met de nieuwkomers, wil ze weten. Het gaat nauwelijks, antwoord ik. Ze lopen duizend kilometer achter. Ze kunnen amper vragen of ze naar de wc mogen gaan, laat staan dat ze iets van de wetenschappelijke revolutie verstaan. Ze hebben nog nooit van Napoleon gehoord. Ze weten zelfs Frankrijk niet liggen.

Ge moet ze extra motiveren, Robert, zegt Pascale. Het is niet omdat ze een achterstand in te halen hebben, dat ze minderwaardig zijn. Ze zijn hier om te blijven, het is onze taak om hen zo goed mogelijk op ons samenleven voor te bereiden. Ge zijt een van mijn beste leerkrachten, ik weet dat ge dat goed gaat doen.

Ja, zeg ik.

Spijtig dat ge bijna met pensioen moet, zegt Pascale. We gaan u missen.

Zij mailt mij.

Jamal, ik krijg het aan de directeur-uitgever echt niet meer uitgelegd dat ik je nog steeds niet te pakken heb gekregen. Het boek is over enkele dagen klaar. We hebben je voorschot hier. De verkoopdienst zit op hete kolen. Marketing en Pers vraagt me elke dag om nieuws. Er zijn vier interview-aanvragen, je mag komende donderdag te gast zijn in DWDD, dat is een tv-show van bijzonder belang. Iedereen wil je zien, je spreken, Jamal! Veel auteurs zouden hun moeder ruilen! Er ligt goud op je te wachten — deze kans mag je heus niet laten voorbijgaan. Je wil toch een beter leven — ik wed dat je dat wil. Na alle ellende die je hebt gekend.

Kom, gooi je schroom en je angst overboord. Je bent een knappe man. Je ziet er jonger uit dan ik had verwacht, op de foto. Het wordt nu echt wel heel erg dringend, Jamal! Bel me!

Groeten,

Amanda.

Ik schrijf haar vanuit het gesloten centrum voor uitgeprocedeerden. Ik zeg dat ik uitgezet word, dat de mannen van Theo Francken mij te pakken hebben gekregen, dat ze op een nacht met twee waren, sigaretten rokend op de stoep, dat alles voorbij is. Ik zeg dat ik nog de kans heb gezien om een zaakgelastigde aan te stellen, een vriend die mijn zaken zal behartigen, aan wie ze de auteursexemplaren van 'Wees onhoorbaar' mag bezorgen en ook de royalty's mag overmaken. Hij zal alles bewaren, tot op de dag van mijn terugkeer — als ik tenminste het welkomstfeest van de mannen van Kagame overleef, en daarna het geluk heb om opnieuw te kunnen ontsnappen.

Hij is volledig te betrouwen, zeg ik. Benoit Pelsmakers, p/a frituur De Pels, Hakendoverplein 4.

Ik zeg dat ik mijn lot moedig en waardig zal dragen, en ik dank haar voor het geloof en de steun en het vertrouwen.

Ik zie van ver dat De Pels gesloten is. De lichten zijn uit en de lamellen zijn toe. Het is donderdagavond. Ik probeer de deur, die op slot is.

Ik wandel naar de frituur aan het station. Het stinkt er naar vis.

Ik zeg: De Pels is toe. Ik vraag of hij weet waarom. Hij zal binnen zijn, zegt de frietbakker grijnzend, hij zal op Ibiza zitten.

De man is graatmager en hij heeft een ingevallen gezicht en een grijze stoppelbaard. Tijdens het bakken fluit hij tussen zijn tanden deuntjes. Met zijn linkerhand ondersteunt hij zijn gratige rug, terwijl hij met zijn rechter de spaan hanteert, waarmee hij de frieten doet dansen in het vet.

Het is zaterdagmiddag. Het regent en het is kil, het is geen plezierige dag. De mensen zijn gestresseerd en kortaf.

Als ik terugkom van de Delhaize kan ik van ver zien dat De Pels open is. De ruiten zijn bewasemd en ik ruik al de vette frietlucht, die uit de T-vormige schouw walmt.

Wat een slechte naam voor een frituur is De Pels, bedenk ik.

Ha, Robert! roept Benoit als ik binnenstap, mijn zware caddy over de drempel tillend. Sorry voor donderdag, ik was zo ziek als een reiger. Ik dacht: ik blijf in mijn bed liggen. Hebt ge voor de deur gestaan, Robert? Ik was geen mens, echt niet. Overgeven en al. Goed dat ge langskomt, ge kunt misschien helpen.

Hij trekt met zijn wenkbrauwen en wijst nerveus met zijn ogen naar de hoek van de frituur, waar een dame aan een tafeltje zit. Zij is aan de mollige kant, zij heeft blonde krulharen en grote, Hollandse lippen. Zij draagt een bril. Op haar tafeltje staat een kartonnen doos.

Ze is op zoek naar Jamal, zegt Benoit. Jamal, weet ge wel? Jamal van Rwanda. Ze is helemaal uit Amsterdam gekomen om zijn boeken te brengen. Ik zeg: ge moogt ze hier laten staan, ik zal ze wel bezorgen, maar ze wil Jamal zelf spreken. Ik zeg: Jamal is voorlopig gerepatrieerd. Jamal is toch gerepatrieerd?

Ja, zeg ik.

Ik denk van wel, zeg ik.

Ik heb via-via navraag laten doen bij uw Dienst Vreemdelingenzaken, zegt de vrouw.

Zij staat op en komt mij een hand geven.

Mijn naam is Amanda, zegt ze. Amanda Huubsma. Uitgeverij De Bezige Bij. Ze hebben helemaal geen Jamal Kabonero in hun databank, in Brussel. Geen spoor van terug te vinden. Staat al zéker niet op de verwijderingslijst. U weet echt niet waar hij is? Het is dringend. Ik heb ook een som geld voor hem.

Ik ben Robert, zeg ik. Aangenaam.

Jamal heeft een belangrijk boek geschreven, zegt Amanda Huubsma. Wist u dat? Hij is een unieke stem in de Letteren. Er wacht hem een grote toekomst.

Was ik maar Jamal, zeg ik lachend.

Hebt u ook literaire ambities? vraagt Amanda Huubsma nieuwsgierig.

In geen duizend jaar, zeg ik.

Einde

© 2018 Pottwal Publishers, Marnix Peeters, Jana Elza

Ontwerp en lay-out: F. De Geest

Omslagfoto: Jim - Unprofound

www.pottwalpublishers.be

www.marnixpeeters.be

Alle rechten voorbehouden.

Zonder staatsinmenging.

Mee aangedreven door gumption.eu